

Економічні науки

УДК 657

Матюха Микола Миколайович

доцент кафедри обліку та аудиту

Київській національній університет технологій та дизайну

Матюха Николай Николаевич

доцент кафедры учета и аудита

Киевский национальный университет технологий и дизайна

Matiukha Mykola

Associate Professor of the Department of Accounting and Audit

Kyiv National University of Technology and Design

Кулик Любов Вікторівна

студентка

Київського національного університету технологій та дизайну

Кулик Любовь Викторовна

студентка

Киевского национального университета технологий и дизайна

Kulyk Liubov

Student of the

Kyiv National University of Technology and Design

**ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ОПЛАТИ ПРАЦІ НА
ПІДПРИЄМСТВІ**

**СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ОРГАНИЗАЦИИ УЧЕТА ОПЛАТЫ
ТРУДА НА ПРЕДПРИЯТИИ**

**IMPROVING THE ACCOUNTING ORGANIZATION OF LABOR
MONEY ON ENTERPRISE**

Анотація. У статті розглянуто теоретичні основи організації

обліку заробітної плати. Визначено головні завдання обліку праці й заробітної плати. Досліджено теоретичні та методологічні питання з організації обліку оплати праці, визначено головні проблемні питання щодо організації оплати праці. Система бухгалтерського обліку, зокрема праці та її оплати перебуває в процесі реформування і потребує постійного моніторингу та наукового супроводу для подолання недосконалостей.

Ключові слова: заробітна плата, облік, оплата праці.

Аннотація. В статье рассмотрены теоретические основы организации учета заработной платы. Определены главные задачи учета труда и заработной платы. Исследованы теоретические и методологические вопросы по организации учета оплаты труда, определены главные проблемные вопросы по организации оплаты труда. Система бухгалтерского учета, в частности труда и его оплаты находится в процессе реформирования и требует постоянного мониторинга и научного сопровождения для преодоления несовершенств.

Ключевые слова: заработная плата, учет, оплата труда.

Summary. The article deals with the theoretical foundations of the organization of wage accounting. The main tasks of accounting for labor and wages are determined. The theoretical and methodological issues related to the organization of labor remuneration accounting are investigated, the main problem issues concerning the organization of remuneration are determined. The system of accounting, in particular labor and its payment, is in the process of reformation and requires constant monitoring and scientific support to overcome imperfections.

Key words: wages, accounting, wages.

Постановка проблеми. Заробітна плата – основне джерело доходу

робітників і службовців, з її допомогою здійснюється контроль за мірою праці і споживання, вона використовується як найважливіший економічний важіль управління економікою. Заробітна плата є не тільки джерелом, за рахунок якого забезпечується життєдіяльність працівників, а її зростання впливає на підвищення продуктивності праці та прибутків підприємства, а також допомагає здійснювати державі соціальну та регулюючу функції. Розмір заробітної плати є стимулом процесу виробництва. Якісний облік розрахунків за виплатами працівникам та методичні засади його удосконалення має важливе значення для визначення показників продуктивності праці та шляхів її підвищення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогоднішній день багато науковців досліджують питання розрахунків за виплатами працівникам, проблему її організації та нормативно-правового забезпечення, документування та відображення в обліку, зокрема Л. Андрущенко, А. Батура, Ф. Бутинець, В. Вишневський, С. Голов, К. Давидова, Н. Жук, А. Загородній, Ю. Іванов, М. Карпенко, М. Огійчук, Г. Семенов, В. Сопко та ін.

Проте низка практичних аспектів організації обліку заробітної плати, зокрема методів і способів формування робочого плану рахунків, організації аналітичного і синтетичного обліку, адаптованих до потреб управління системою оплати праці, залишаються дискусійними, а тому потребують подальших досліджень.

Метою статті є обґрунтування теоретичних засад та розроблення практичних рекомендацій з удосконалення організації обліку заробітної плати задля підвищення ефективності облікової інформації.

Проблемними питаннями організації обліку праці та її оплати є: регламентація організації праці на підприємстві; контроль за використанням робочого часу та забезпечення зростання продуктивності праці; своєчасне і правильне визначення сум нарахованої заробітної плати;

здійснення у встановлені терміни всіх розрахунків з працівниками і службовцями із заробітної плати та інших виплат; облік і контроль за використанням фонду заробітної плати та іншими грошовими коштами, які виділяють для оплати праці працівників підприємства; впровадження мотивації праці працівників [1; 2; 7]

Виклад основного матеріалу. Заробітна плата – один із вагомих складників потреб для життєдіяльності людини та і суспільства загалом. У ній, як і в іншій сфері, виникають суперечності суспільства, прорахунки і перерахунки. У цій сфері також виокремлюють комплекс питань, які пов'язані з пошуком найбільш ефективних шляхів реформування системи оплати праці.

Заробітна плата, як основне джерело грошових доходів працівників та основний мотиваційний механізм їх трудової активності, відіграє стратегічну роль у соціально-економічному механізмі ринкової економіки. Нарахування заробітної плати у відповідності із затратами праці, її своєчасна і повна виплата забезпечують добробут працівників, а тому і соціальну стабільність у суспільстві. Це визначає організацію обліку праці та її оплати з однією з найважливіших ділянок облікової роботи. Облік розрахунків за виплатами працівникам є досить складною проблематикою відображення в бухгалтерському обліку, яка вимагає ретельного організаційного забезпечення.

Бухгалтерський облік праці та її оплата будуються на підприємстві таким чином, щоб забезпечити своєчасне й правильне нарахування й виплату заробітної плати працюючого, щоб вона повною мірою відображала собівартість продукції (робіт, послуг) у розрізі структурних підрозділів і підприємства в цілому, правильно сформувати фонд оплати праці, зробити розрахунки з бюджетом за податками, утриманими з доходів громадян, а також нарахувати й перерахувати внески у фонди соціального страхування.

Питання розрахунків за виплатами працівникам у вигляді заробітної плати регулюється нормативно-правовими актами та розглядається в працях провідних науковців (табл.1).

Таблиця 1

Сутність заробітної плати

Джерело	Визначення
Про оплату праці: Закон України від 24.03.95 р. № 108/95-ВР [1]	Заробітна плата – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу
Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII	Заробітна плата - це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому вираженні, яку власник або вповноважений ним орган виплачує працівнику за виконану ним роботу.
Трудовий кодекс України від 10.12.1971 № 322-VIII [2]	Заробітна плата – це обчислена у грошовому виразі оплата, здійснювана роботодавцем працівникові за роботу, яка відповідно до трудового договору виконується або має бути виконаною працівником.
Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [7]	Заробітна плата – основна та додаткова заробітна плата, інші заохочувальні та компенсаційні виплати, які виплачуються (надаються) платнику податку у зв'язку з відносинами трудового найму згідно із законом
Карл Маркс Капітал. Теорії прибавочної стоимости / Маркс К.– М.:Политиздат, 1984. – 153 с.	Заробітна плата – перетворена форма вартості, або ціна, робочої сили.
Лепьохіна І.О. Теоретичні аспекти формування заробітної плати та її функції / І.О. Лепьохіна/ Вісник ЖДТУ. – 2011. – №2. – С. 76-7[3]	Заробітна плата - це об'єктивно необхідний для відтворення робочої сили та ефективного функціонування виробництва обсяг вираженої у грошовій формі основної частини життєвих засобів, що відповідає досягнутому рівню розвитку продуктивних сил і зростає пропорційно підвищенню ефективності праці робітників.

Джерело: розроблено автором на основі [1; 2; 3; 7]

У сучасних умовах проблема заробітної плати є дуже актуальною. Заробітна плата - це винагорода за працю, основний дохід працівників, саме тому облік розрахунків з оплати праці – найскладніша ділянка роботи бухгалтера.

Розрахунок заробітної плати є дуже відповідальною роботою, яку треба виконати за короткий термін між наданням інформації та виплатою

працівнику. Тож, заздалегідь підготовлений облік допоможе зекономити час. Організація та облік розрахунків з оплати праці впливає на ефективність діяльності підприємства, а найважливішу роль відіграє мотиваційний фактор.

Найважливішими завданнями організації обліку оплати праці є забезпечення у встановлені терміни проведення розрахунків з оплати праці (нарахування заробітної плати та інших виплат, розрахунок утримань), забезпечення контролю за дотриманням кількісного складу працівників, використанням робочого часу, групування показники для цілей оперативного контролю та складання необхідної звітності, а також ведення розрахунків із бюджетом щодо утриманих податків і Пенсійним фондом щодо нарахування єдиного соціального внеску.

Для оцінки розрахунків за виплатами працівникам на підприємствах використовують різні документи, які подано на рисунку 1.

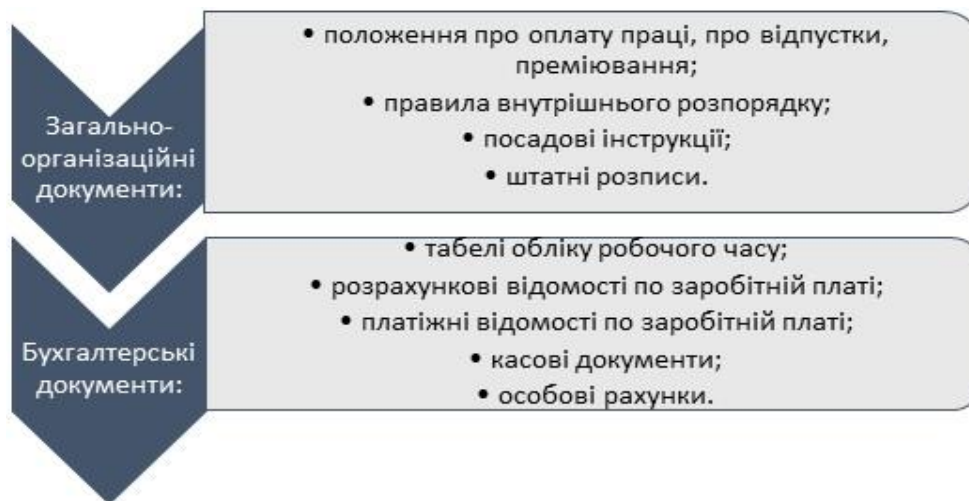

Рис. 1. Документи, які необхідні для нарахування заробітної плати [3]

Облік заробітної плати в системі рахунків – це синтетичний облік нарахування й розподілу заробітної плати, утримання й визначення суми на руки працюючим й віднесення нарахованої суми оплати праці на відповідні рахунки витрат по статтях й об'єкта калькулювання.

Синтетичний облік розрахунків з оплати праці ведеться на рахунку

66 «Розрахунки за виплатами працівникам». На рахунку ведеться узагальнення інформації про розрахунки за виплатами працівникам, які належать як до облікового, так і до не облікового складу підприємства, – з оплати праці (за всіма видами заробітної плати, премій, допомоги тощо), за не одержані в установленій строк з каси підприємства суми з виплат працівникам, за іншими поточними виплатами.

Рахунок 66 «Розрахунки за виплатами працівникам» має такі субрахунки:

- 661 «Розрахунки за заробітною платою»;
- 662 «Розрахунки з депонентами»;
- 663 «Розрахунки за іншими виплатами».

За кредитом рахунку 66 «Розрахунки за виплатами працівникам» відображаються нарахована працівникам підприємства основна та додаткова заробітна плата, премії, допомога по тимчасовій непрацездатності, інші належні до нарахування працівникам виплати, за дебетом – виплата основної та додаткової заробітної плати, премій, допомоги по тимчасовій непрацездатності тощо; вартість одержаних матеріалів, продукції та товарів у рахунок заробітної плати (погашення заборгованості перед працівниками за іншими виплатами); утримання податку з доходів фізичних осіб, відрахування на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, платежів за виконавчими документами та інші утримання з виплат працівникам [4].

Одним із напрямів удосконалення системи ведення обліку є спрощення документообігу на підприємстві:

- 1) зменшити кількість документації шляхом впровадженню накопичувальних документів
- 2) розробити аналітичну відомість за виплатами персоналу,
- 3) змодельювати відомість складу персоналу підприємства, де основними показниками є: - середньоспискова чисельність; прийнято в

штат; вибуло, з них: кількість за власним бажанням, за прогули, інші дисциплінарні порушення, по досягненню пенсійного віку; структура персоналу; коефіцієнт плинності кадрів; коефіцієнт обороту за прийомом; коефіцієнт обороту за вибуттям працівників; коефіцієнт відповідності кваліфікації працівника до складності робіт; рівень дисципліни працюючих.

4) скласти відомість стану кредиторської заборгованості з оплати праці працівників за певні періоди часу.

Одним із основних шляхів реформування та удосконалення обліку є автоматизація. Облік праці та її оплати, як найбільш трудомістку ділянку роботи механізують однією з перших. Це дає змогу своєчасно одержати точну інформацію про витрати фонду заробітної плати, матеріального заохочення, про стан розрахунків із працівниками, органами соціального страхування тощо.

Використання засобів автоматизації дозволяє, майже, повністю вирішити проблему оперативності і точності інформації. Протягом незначного періоду часу можна підготувати дані, які необхідні для прийняття рішень [6].

Застосування інформаційних технологій змінює зміст та організацію праці, з'являється більше вільного часу на вдосконалення роботи підприємства, а менше затрачається для ведення обліку. Відбувається більш раціональний перерозподіл навантаження між людиною та комп'ютером. Ще однією з переваг є те, що вони дають нам можливість більш точніше, якісніше та швидше обробляти велику кількість інформації. Одним з най ефективніших технічних засобів ділового зв'язку є обчислювальна техніка, яка використовує електронний зв'язок. При наявності на підприємстві великої кількості комп'ютерів доцільно об'єднувати їх в мережі. На всіх підприємствах існують бази даних, з

допомогою мереж до них можна забезпечити доступ працівників, це краще ніж створювати нову, на кожному комп’ютері.

Висновки. Виходячи з цього, цілком закономірною є потреба у своєчасній, об’єктивній і достовірній інформації про розрахунки з оплати праці з погляду кожної зі сторін соціально-трудових відносин – держави, роботодавця і найманого працівника. У таких умовах особливої актуальності набуває дослідження теоретичних і прикладних аспектів бухгалтерського обліку й аудиту розрахунків з оплати праці [5, с. 22]. Якість обліку праці та її оплати перебуває в прямій залежності від ступеня застосування коштів обчислювальної техніки для обробки й узагальнення інформації про нараховану заробітну плату, зроблених з неї відрахувань й утримань, а також сум, що належать до виплат.

Здійснюючи удосконалення організації розрахунків з оплати праці, керівники підприємства повинні пам’ятати, що заробітна плата повинна виплачуватися в першочерговому порядку і не допускати її затримки чи виникнення заборгованості по ній. На кожному підприємстві матеріальна винагорода за працю залишиться єдиним трудовим стимулом.

Література

1. Закон України «Про оплату праці» від 24.03.1995 № 108/95-ВР.
2. Трудовий кодекс України від 10.12.1971 № 322-VIII.
3. Лепьохіна І.О. Теоретичні аспекти формування заробітної плати та її функції / І.О. Лепьохіна // Вісник ЖДТУ. – 2011. – №2.
4. Покатаєва О. Шляхи вдосконалення системи оплати праці на підприємстві / О. Покатаєва, Г. Кошулинська // Держава та регіони. Науково-виробничий журнал. Серія: Економіка та підприємництво. – 2010. – № 3. – С. 139–141.
5. Плахтій Т. Удосконалення моделі аналітичного обліку розрахунків за виплатами працівникам / Т. Плахтій, В. Калашник // Збірник наукових

- праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – 2013. – № 1(2). – С. 239–247.
6. Удосконалення обліку, аналізу і аудиту розрахунків з оплати праці / Финансовые рынки и ценные бумаги. – 2009. – № 18. – С. 22–25.
7. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.profiwins.com.ua/uk/legislation/kodeks>

References

1. Law of Ukraine "On Labor" dated March 24, 1995, No. 108/95-BP.
2. The Labor Code of Ukraine dated December 10, 1971 No. 322-VIII.
3. Lep'okhin I.O. Theoretical aspects of wage formation and its functions / I.O. Lepiokhina / Bulletin of ZHDTU. - 2011. - №2.
4. Pokataeva O. Ways of Improving the System of Remuneration in the Enterprise / O. Pokataeva, G. Koshulinskaya // State and Regions. Scientific and production magazine. Series: Economics and Business. - 2010. - No. 3. - P. 139-141.
5. Plachtiy T. Improvement of the model of analytical accounting of payments for payments to employees / T. Plakhtiy, V. Kalashnik // Collection of scientific works of the Taurian state agrotechnological university (economic sciences). - 2013. - No. 1 (2). - P. 239-247.
6. Improvement of accounting, analysis and audit of payroll calculations / Financial Markets and Securities. - 2009. - No. 18. - P. 22-25.
7. The Tax Code of Ukraine dated 02.12.2010 № 2755-VI [Electronic resource]. - Mode of access: <http://www.profiwins.com.ua/en/legislation/kodeks>